

VALODA, TEKSTS UN KONTEKSTS

Sabata pēcpusdienai

NEDĒĻAS PĒTĪJUMIEM:

5Moz 32:46, 47; 1ķēn 3:6; 4Moz 6:24–26; 1Moz 1:26, 1Moz 2:15–23, 15:1–5.

ATMIŅAS PANTS:

“Ļemiet šo bauslības grāmatu un lieciet to blakus Tā Kunga, sava Dieva, derības šķirstam, lai tā ir liecība pret tevi” (5Moz 31:26).

Pasaules miljardi iedzīvotāju runā vairāk nekā 6000 valodās. Visa Bībele iztulkota vairāk nekā 600 valodās, bet Jaunā Derība vai tās daļas ir tulkotas vairāk nekā 2500 dažādās valodās. Tas pavisam noteikti ir daudz. Bet vienlaikus – tik un tā mazāk nekā puse no pasaulē zināmajām valodām.

Aptuveni 1,5 miljardiem cilvēku nav pieejama pilna Bībele, kas tulkota viņu dzimtajā valodā. Lai gan vēl joprojām ir liels darbs darāms, Bībeles biedrību pūles ir nodrošinājušas to, ka Rakstus var lasīt 6 miljardi cilvēku.

Un kāda svētība, ka mēs varam būt tie, kam ir Bībele dzimtajā valodā! Mēs to bieži uzskatām par pašsaprotamu, aizmirstot, ka daudziem ne tikai nav Bībeles, bet arī gadsimtiem ilgi Eiropā Bībele tika ar nodomu slēpta no tautas. Pateicoties grāmatu drukāšanas iespējām un reformācijai, tas tā vairs nav. Mēs, kam ir Bībele, turpinām aplūkot, kā mēs, būdami pildīti ar Garu, varam mācīties pētīt Vārdu un nonākt pie tā lappusēs atklātā Kunga iepazīšanas.

Lūdzu, iepazīsties ar šīs nedēļas tēmu, lai sagatavotos Bībeles izpētei 16. maijā.

Rakstu saprašana

Izlasi 2Tim 3:16, 17. Kādam nolūkam mums tika dota Bībele? _____

Bībele tika sarakstīta kā liecība Dieva darbam vēsturē, Viņa pestīšanas plānam kritušajā cilvēcē un kā pamācība mums visos taisnības ceļos. Kungs izvēlējās to darīt cilvēku valodā, padarot Savas domas un idejas redzamas ar cilvēku vārdu palīdzību. Izvedot Israēlu no Ēģiptes, Dievs izvēlējās īpašu tautu, lai nodotu Savu vēsti visiem cilvēkiem. Viņš ļāva, lai tauta nodod Viņa Vārdu savā – ebreju – valodā (un dažas daļas aramiešu valodā, kas ir radniecīga ebreju valodai).

Grieķu kultūras rašanās atnesa jaunu iespēju, ļaujot Jaunajai Derībai tikt nodotai ar universālās grieķu valodas starpniecību, kas tika plaši izmantota tajā pasaules daļā un tajā laikā. (Arī Vecā Derība tika iztulkota grieķu valodā.) Šī “universālā” valoda ļāva apustuļiem un agrīnajai draudzei pēc Kristus nāves ar jaunu misionāru dedzības palīdzību tālu un plaši izplatīt vēsti. Vēlāk apustulis Jānis apliecināja “Dieva vārdu un Jēzus Kristus liecību, visu, ko viņš redzējis” (Atkl 1:2). Šādā veidā Bībele norāda uz šīs inspirētās “liecības” pastāvēšanu no pirmā Bībeles rakstnieka līdz pēdējam.

Izlasi 5Moz 32:46, 47. Kāpēc bija tik svarīgi, ka Israēla bērni paklausa “visiem šīs bauslības vārdiem” (5Moz 32:46), Torai vai “norādījumiem”? Kā Dieva Vārds pagarina mūsu dienas? Ko tas varētu nozīmēt mūsu šodienas kontekstā? _____

Mēs piederam pie tiem cilvēkiem, kuriem ir ne tikai dzimtajā valodā tulkota Bībele, bet pat vairāki tulkojumi. Citiem ir tikai viena versija, ja vispār ir. Bet, neskatoties uz to, kāda Bībele tev pieejama, galvenais ir lolot to kā Dieva Vārdu un, vēl svarīgāk, paklausīt tam, ko tas māca.

Kāpēc nekad nav “tukši” (5Moz 32:47, NKJV) paklausīt Dieva Vārdam un mācīt to arī saviem bērniem? _____

Vārdi un to nozīmes

Katrā valodā ir vārdi, kas ir tik bagāti un dziļi savā nozīmē, ka ir grūti tos adekvāti pārtulkot ar vienu vārdu kādā citā valodā. Šādi vārdi prasa plašu pētījumu par tā lietojumu Bībelē, lai saprastu nozīmes plašumu.

Izlasi 1ķēn 3:6, Ps 57:3, Ps 66:20, Ps 143:8 un Mih 7:20. Kā Dieva žēlastība un laipnība tiek parādīta Viņa radītajām būtnēm? _____

Ebreju vārds “hesed” (žēlastība) ir viens no bagātākajiem un dziļākajiem vārdiem Vecajā Derībā. Tas apraksta Dieva mīlestību, mīlošo laipnību, žēlastību un derības attieksmi pret Viņa ļaudīm. Šajos dažos pantos mēs esam redzējuši Viņu parādām “manam tēvam, savam kalpam Dāvidam, lielu žēlastību [hesed] .. lielo žēlastību [hesed] esi arī saglabājis pret viņu” (1ķēn 3:6). Viņš “sūta no debesīm Savu žēlastību un uzticību” (Ps 57:3). Attiecībā uz Israēlu Viņš parādīs “Jēkabam uzticību un dāvināsi žēlastību Ābrahāmam” (Mih 7:20). Veselas grāmatas ir sarakstītas par vārdu “hesed”, mēģinot aptvert pret mums atklātās Dieva žēlastības un mīlestības dziļumu.

Izlasi 4Moz 6:24–26, Īj 3:26, Ps 29:11, Jes 9:6 un Jes 32:17. Kas šajos pantos ir “miers” jeb “šalom”, par ko šeit runāts? _____

Ebreju vārds “šalom” bieži tiek tulkots kā “miers”. Bet vārda nozīme ir daudz dziļāka un plašāka par to. Šis vārds tulkojams arī kā “labklājība, pilnība un vienots veselums”. Dieva svētības un žēlastība uztur mūs “šalom” stāvoklī, kas ir dāvana no Dieva (4Moz 6:24–26). Salīdzinājumam Ījaba grūtais laiks rada situāciju, kur viņam “nav miera”, viņam ir “grūti laiki”, jo trūkst “šalom”. Šajā steidzīgajā pasaulē ir liela svētība sagaidīt sabata dienu ar vārdiem “šabbat šalom”, jo mūsu savienība ar Dievu nodrošina augstāko mieru un piepildījumu, pēc kā mēs ilgojamies.

Lai arī kādā valodā mēs runājam un lasām – pat nezinot oriģinālo šo vārdu nozīmi –, kā mēs varam piedzīvot to realitāti, ko šie vārdi nozīmē pēc mūsu vislabākās izpratnes?

Atkārtojumi un to nozīmes

Ebreju domāšanā ir daudz veidu, kā izteikt idejas, kas pastiprina nozīmi un uzsver idejas svarīgumu. Atšķirībā no Eiropas valodām ebreju valodā nav pieturzīmju, tāpēc valodas uzbūve ir attīstījusi citus veidus, kā nodot šādas idejas.

Izlasi 1Moz 1:26, 27 un Jes 6:1–3. Kādi vārdi ir atkārtoti šajos pantos? Kā šos atkārtotos vārdus pastiprina dažādi koncepti, kas tiek ieviesti ar atkārtojumu palīdzību? _____

Viens no veidiem, kā ebreju rakstnieks varēja uzsvērt kādu noteiktu Dieva rakstura īpašību, bija atkārtot to trīs reizes. Radīšanas ziņojumam nonākot Dieva radīšanas darba augstākajā punktā, pants uzsver radītās cilvēces unikālo nozīmi. Ebreju valodas vārdu “barā” (“radīt”) vienmēr izmanto, tikai runājot par Dievu. Tas ir, tikai Dievam ir spēks radīt, neesot atkarīgam no iepriekš eksistējošas matērijas. Šeit pants apraksta cilvēka radīšanu: “Un Dievs radīja cilvēku pēc Sava tēla, pēc Dieva tēla Viņš to radīja, vīrieti un sievieti Viņš radīja” (1Moz 1:27). Ievērojiet trīskāršo vārda “radīja” atkārtojumu. Mozus tādā veidā uzsvēra, ka cilvēki ir Dieva radīti un arī – ka viņi ir radīti pēc Viņa līdzības. Šis patiesības bija viņa uzsvars.

Jesajas atklāsmē un aicinājumā serafs atkārtot vārdus: “Svēts, svēts, svēts ir Tas Kungs Cebaots!” (Jes 6:3). Uzsvars ir uz apbrīnojamā Dieva svētumu, kura klātbūtne piepilda templi. Mēs arī redzam šo svētumu Jesajas vārdos, viņam stāvot Visvarenā klātbūtnē: “Bēdas man, jo es esmu nāvei lemts!” (Jes 6:5). Pat tāds pravietis kā Jesaja, nonākot saskarsmē ar Dieva svētumu un raksturu, baidījās no sava nevērtīguma. Tāpēc pat šeit, ilgu laiku pirms Pāvila rakstītā par cilvēka grēcīgumu un vajadzību pēc Glābēja (Rm 1–3), mēs varam redzēt, ka Bībele apraksta cilvēka kritušo dabu pat tādā labā cilvēkā kā Jesaja.

Dan 3. nodaļā ir frāzes “ķēniņš Nebukadnēcars lika darināt zelta tēlu” atkārtojums (ar variācijām) (Dan 3:1, 2, 3, 5, 7, 12, 14, 15, 18). Šī frāze vai tās variācijas nodaļā ir atkārtotas vairāk nekā 10 reizes, lai pretstatītu Nebukadnēcara rīcību, izaicinot tēlu, ko Dievs viņam atklāja ar Daniēla starpniecību (Dan 2:31–45). Šeit uzsvars ir uz cilvēces mēģinājumu padarīt sevi par dievu, ko pielūgt, pretēji vienīgajam patiesajam Dievam – vienīgajam, kas ir pielūgsmes cienīgs.

Teksti un konteksti

Vārdi Bībelē vienmēr tiek izteikti kādā kontekstā. Tie nav paši par sevi. Vārdam ir tiešs konteksts teikumā, un šī ir tā vienība, kas ir jāsaprot vispirms. Tad nāk plašāks konteksts, kurā atrodas teikums. Tā var būt kāda daļa, nodaļa vai vairākas nodaļas. Ir būtiski saprast, cik vien labi iespējams, vārdu un teikumu kontekstu, lai nenonāktu pie kļūdainiem secinājumiem.

Salīdzini 1Moz 1:27 ar 1Moz 2:7. Tad izlasi 1Moz 2:15–23. Kā mēs varam saprast no šiem dažādajiem pantiem un kontekstiem “adam” definīciju, kas ir ebreju vārds “vīrietis” vai “cilvēks”? _____

Mēs jau redzējām, ka ebreju valodas vārda “barā” atkārtojums 1Moz 1:27 norāda, ka uzsvērtā ir cilvēka radīšana. Tagad mēs redzam, ka “cilvēks” šī panta kontekstā ir definēts kā “vīrietis un sievietē”. Tas nozīmē, ka ebreju valodas jēdziens “adam” šajos pantos jāsaprot kā atsauce uz cilvēci kopumā.

Tomēr 1Moz 2:7 tas pats jēdziens “adam” tiek izmantots attiecībā uz Ādama izveidošanu no zemes pišļiem (ebreju “adamā” – ievērojiet vārdu spēli). Šeit ir atsauce tikai uz vīrieti Ādamu, jo leva vēl nav radīta, bez tam tas notiks pavisam citādi. Tāpēc katrā pantā, pat divu nodaļu kontekstā, mēs redzam dažādas definīcijas – “adam” kā “cilvēce” (1Moz 1:27) un vīrietis Ādams (1Moz 2:7). Tas, ka Ādams ir persona, vēlāk tiek apstiprināts ciltsrakstos (1Moz 5:1–5, 1L 1:1, Lk 3:38) un attiecībā par Jēzu, kas kļūst par “otro Ādamu” (Rm 5:12–14).

Tieši tāpat kā vārds “Ādams” parādās dažādos kontekstos specifiskā tekstā, tā arī Ādama un levas radīšanas konteksts ir atrodams plašākajā radīšanas ziņojumā, kā mēs redzējām 1Moz 1–2. Tas ir tas, kas ir jāsaprot ar plašāku vienību. Vienība informē par papildu tēmām, idejām un notikumu attīstību. 1Moz 2:4–25 reizēm tiek saukta par otro radīšanas ziņojumu, bet patiesībā ir tikai viena atšķirība uzsvaros (sk. nākamo nedēļu). Tomēr abos ziņojumos mums ir atklāta cilvēces izcelsme.

Kā mēs redzējām, vīrietis un sievietē – cilvēce – ir tiešs Dieva radījums. Ko tas mums stāsta par to, cik muļķīga ir “šīs pasaules gudrība” (1kor 1:20), mācot, ka mēs esam radušies nejauši? _____

Grāmatas un tajās atklātā vēsts

Vislielākās vienības Rakstos ir Bībeles grāmatas. Tās ir rakstītas dažādiem nolūkiem un dažādās vietās. Dažas ir kalpojušas kā pravietiskas vēstis, citas ir apkopojums, piemēram, Psalmi. Ir vēsturiskās grāmatas, tādas kā 1. un 2. ķēniņu grāmata, un ir arī vēstules dažādām draudzēm, piemēram, Pāvila rakstītās.

Mēģinot saprast grāmatas nozīmi un vēsti, ir svarīgi sākt ar autoru un vietu. Daudzas Bībeles grāmatas ir nosauktas autoru vārdā. Par pirmo piecu Vecās Derības grāmatu autoru ir atzīts Mozus (Joz 8:31, 32; 1ķēn 2:3; 2ķēn 14:6; 21:8; Ezr 6:18; Neh 13:1; Dan 9:11–13; Mal 4:4). To apstiprina Jēzus (Mk 12:26; Jņ 5:46, 47; Jņ 7:19) un apustuļi (Apd 3:22, Rm 10:5). Citos gadījumos daži Bībeles autori nav nosaukti. Piemēram, Esteres un Rutes, kā arī daudzu vēstures grāmatu autori, piemēram, Samuēla un Laiku grāmatu autori nav nosaukti.)

Izlasi 1Moz 15:1–5 un 1Moz 22:17, 18. Kāda nozīme ir tam, ka Mozus ir sarakstījis Pirmo Mozus grāmatu? _____

Otrā Mozus grāmata līdz piektajai ieskaitot, protams, ir rakstītas pēc iziešanas no Ēģiptes. Bet, tā kā Pirmā Mozus grāmata pamatā runā par Dieva darbiem no radīšanas līdz sentēvu periodam, ir loģiski, ka šī grāmata tika sarakstīta pirms iziešanas no Ēģiptes.

“Ilgajos gados, klejojot ar ganāmpulku pa neapdzīvotiem apgabaliem, viņš pārdomāja savas tautas apspiesto stāvokli, atceroties Dieva rīcību ar sentēviem, kā arī tiem dotos apsolījumus, kas bija izredzētās tautas mantojums. Dienām un naktīm uz Debesīm pacēlās viņa lūgšanas par Israēlu, bet eņģeļi ap viņu izplatīja dievišķu gaismu. Šeit Svētā Gara vadībā viņš uzrakstīja Pirmo Mozus grāmatu.” (Elena Vaita “Sentēvi un pravieši”, 251. lpp.)

Pirmajā Mozus grāmatā mums ir pastāstīts ne tikai par mūsu izcelsmi, bet arī par glābšanas plānu vai līdzekļiem, kā Dievs glābs kritušo cilvēci. Šis plāns kļūst vēl skaidrāks, atklājot derību, ko Dievs slēdza ar Ābrahāmu, kas ietver Viņa apsolījumu izveidot lielu tautu no viņa pēcnācējiem “kā debesu zvaigznes, kā smiltis jūras malā” (1Moz 22:17).

Kādas citas lielas patiesības mēs apgūstam no Pirmās Mozus grāmatas, patiesības, par kurām citādi mēs nevarētu uzzināt? Ko tas mums māca par to, cik svarīgs ir Dieva Vārds mūsu ticībai? _____

TĀLĀKIEM PĒTĪJUMIEM:

Izlasi Elenas Vaitas grāmatā “Lielā cīņa” nodaļu “Džons Viklifs” (79.–96. lpp.), “Luters koncila priekšā” (145.–170. lpp.), kā arī izlasiet 4. a–j daļu dokumentā “Methods of Bible Study”, kas atrodams šeit: www.adventistbiblicalresearch.org/materials/bible-interpretation-hermeneutics/methods-bible-study.

“Dievs savā Vārdā cilvēkiem ir sniedzis zināšanas, kas nepieciešamas, lai tie varētu izglābties. Svētie Raksti jāpieņem kā autoritatīva, neklūdīga Viņa gribas atklāsmē. Tie ir standarts raksturam, dažādu mācību avots un piedzīvojumu mēraukla. [...] Tomēr tas, ka Dievs savu gribu cilvēkiem atklājis ar Vārda starpniecību, nenoliedz vajadzību pēc Svētā Gara nepārtauktas klātbūtnes un vadības. Tieši otrādi, mūsu Pestītājs apsolīja Garu, kas Viņa kalpiem ļaus izprast šo Vārdu, apgaismos to un rādīs, kā Vārdā uzrakstītās mācības īstenot dzīvē. Un, tā kā Bībeli iedvesmojis Dieva Gars, tad nevar būt, ka Gara sniegtās pamācības jebkad runātu preti šim Vārdam.” (Elena Vaita “Lielā cīņa”, 9. lpp.)

JAUTĀJUMI PĀRRUNĀM:

1. Neskatoties uz to, cik daudz Bībeles tulkojumu ir tavā valodā, ko tu vari darīt, lai vislabāk izmantotu to, kas tev ir? Kā tu vari mācīties vērtēt Bībeli kā Dieva Vārdu un censties ticībā paklausīt tam, ko tā māca?

2. Padomā par atšķirību starp to, ko Dievs māca par cilvēku izcelsmi (Dieva radīti sestajā radīšanas dienā) un ko pati cilvēce zem nosaukuma “zinātne” māca – ka mēs esam attīstījušies miljardus gadu. Ko šim milzīgajam kontrastam starp abiem vajadzētu mums stāstīt par to, cik svarīgi ir pieķerties tam, ko māca Bībele, un cik tālu var aiziet cilvēce, ja tā novirzās no Dieva Vārda un tā, ko tas māca?

3. Kādi palīg līdzekļi jums ir pieejami, kas var palīdzēt labāk saprast Bībeli? Pat ja jums tādu nav, kā jūs varat savā dzīvē īstenot tās mācības, kas ietvertas šīs nedēļas tēmā par to, kā skaidrot Bībeli?

4. Israēla bērniem teica, lai viņi māca saviem bērniem lielās patiesības, kas viņiem uzticētas, un lai stāsta stāstus par Dieva vadību viņu dzīvē (5Moz 4:9). Noliekot malā nenoliedzamās svētības, ko dod ticības nodošana tālāk, kas ir tas, ko stāstu stāstīšana un mācīšana par Dieva vadību dzīvē paveic tādu, kas vairo paša stāstītāja ticību? Tas ir, kāpēc Bībeles patiesību līdzdalīšana citiem ir nākusi par labu arī mums pašiem?
